

**بررسی
سیاست‌های
چین، هند،
کره جنوبی و
روسیه نشان
می‌دهد که
توسعه صنعت
پتروشیمی
دیگر صرفاً
مسئله فناوری یا
اقتصاد نیست،
بلکه کاملاً تابع
راهبردهای
دولت،
محدودیت‌های
ساختاری
و فشارهای
ژئوپلیتیک هر
کشور است**

پارک پلاستیک
در هند

قرار داده است. این امر منجر به افزایش هزینه‌ها و جست‌وجوی جایگزین از خاورمیانه، آفریقا و آمریکای لاتین شده است. همچنین، تحریم‌های ثانویه اتحادیه اروپا روی پالایشگاه‌های چینی مانند Shandong Yulong، زنجیره تأمین را مختل کرده و وابستگی به نفت روسیه (۲۵ درصد صادرات نفت‌اش به چین) را به نقطه ضعف تبدیل کرده است.

هند و توسعه استراتژیک بخش پتروشیمی با تمرکز بر نوآوری و پایداری

هند با تدوین و اصلاح قوانین متعدد، فضای حقوقی مساعدی برای جهش صنعت پتروشیمی ایجاد کرده است. قانون مناطق سرمایه‌گذاری پتروشیمی (PCPIR) که در سال ۲۰۰۷ تصویب و در سال‌های ۲۰۲۱-۲۰۲۴ چندین بار اصلاح شد، مناطق ویژه‌ای را با سیستم «تک پنجره» و معافیت ۱۰۰ درصد مالیات بر درآمد شرکت‌ها برای ۱۵ سال به وجود آورد. اصلاحیه‌های قانون ارزیابی تأثیر زیست‌محیطی (EIA Notification 2020) و اصلاحات بعدی، بسیاری از پروژه‌های پتروشیمی تا ظرفیت مشخص را از ارزیابی عمومی معاف و تنها به خوداظهاری آنها اکتفا کرد.

طرح مشوق تولیدمحور (PLI Scheme) که در سال ۲۰۲۱ برای بخش شیمیایی و پتروشیمی تصویب شد، پرداخت نقدی ۴ تا ۲۰ درصد از فروش خالص را به صورت قانونی تضمین می‌کند. همچنین قانون پارک‌های پلاستیک (Plastic Park Scheme) زمین دولتی را با اجاره ۹۹ ساله و معافیت کامل حقوق گمرکی ماشین‌آلات در اختیار سرمایه‌گذاران قرار می‌دهد. اصلاح قوانین کار در سال ۲۰۲۰ نیز اعطای بیشتری به کارفرمایان در مناطق PCPIR داد. در نهایت قانون ملی سیاست پلاستیک و الزام استفاده حداقل ۳۰ درصد مواد بازیافتی تا سال ۲۰۳۰، یارانه غیرمستقیم قانونی به تولیدکنندگان داخلی محصولات پایدار اعطا کرده است. همچنین در اکتبر ۲۰۲۴، دولت تأسیس ۵ مرکز تعالی جدید (Centers of Excellence) برای شیمی و پتروشیمی را تصویب کرد. این مراکز با تمرکز روی نوآوری و مهارت‌افزایی، برنامه‌شان این است که ۱۰۰۰ صنعت را به ۵۰ مؤسسه تحقیقاتی متصل کنند.

نمونه‌های قابل توجهی از رویکردهای متنوع سیاست‌گذاری در این حوزه ارائه می‌دهد.

بررسی سیاست‌های چین، هند، کره جنوبی و روسیه نشان می‌دهد که توسعه صنعت پتروشیمی دیگر صرفاً مسئله فناوری یا اقتصاد نیست، بلکه کاملاً تابع راهبردهای دولت، محدودیت‌های ساختاری و فشارهای ژئوپلیتیک هر کشور است. در دهه ۲۰۲۰، برنده صنعت پتروشیمی کشوری نیست که صرفاً منابع یا فناوری دارد، بلکه کشوری است که توانسته با ترکیب هوشمندانه قانونگذاری سختگیرانه و مقررات‌زدایی هدفمند، صنعت خود را به سمت تولید در مقیاس جهانی، تاب‌آوری و تخصص‌گرایی هدایت کند. چین این ترکیب را برای تسلط جهانی، روسیه برای بقا در تحریم، کره جنوبی برای نجات از ورشکستگی رقابتی و هند برای جهش از صفر به هاب منطقه‌ای به کار گرفته است.

چین؛ نمونه ادغام مبتنی بر کارآمدی و هدایت دولتی

دولت چین با مجموعه‌ای از قوانین سختگیرانه و مقررات‌زدایی هدفمند، صنعت پتروشیمی را به بزرگ‌ترین و پیشرفته‌ترین نظام یکپارچه جهان تبدیل کرده است. کمیسیون ملی توسعه و اصلاحات (NDRC) در چهارچوب سیاست ۲۰۲۵، سقف غیرقابل تخطی ۱۰۰۰۰ میلیون تن در سال را برای ظرفیت پالایش نفت خام تعیین و پالایشگاه‌های کوچک و قدیمی را با اصلاح مقررات زیست‌محیطی، ایمنی و کارایی انرژی به طور کامل از چرخه خارج کرد. همزمان، خوراک صنعتی پتروشیمی (نفت خام، زغال سنگ و متانول) به طور قانونی از محدودیت‌های دوگانه مصرف (انرژی و کربن) معاف شد و در عمل بزرگ‌ترین قانون‌زدایی انرژی در تاریخ صنعت صورت گرفت. دولت با اصلاح قانون سرمایه‌گذاری خارجی (۲۰۲۰) و اصلاحیه‌های بعدی و تبدیل «فهرست منفی» به «فهرست مثبت»، تنها پروژه‌های بزرگ، یکپارچه و کم‌کربن را مجاز دانست و موانع استانی و محلی را با دستور مستقیم کمیته مرکزی حزب کمونیست حذف کرد. یارانه‌های مستقیم، وام‌های سیاست‌گذاری بانک‌های دولتی با نرخ نزدیک به صفر، معافیت‌های گسترده مالیاتی و بودجه تحقیق و توسعه در قالب برنامه‌های پنج‌ساله و «Made in China 2025» به صورت قانونی تضمین شدند. پروژه‌های عظیم مانند مجتمع یکپارچه یولونگ در شاندونگ (۴۰۰ هزار بشکه در روز) و سرمایه‌گذاری‌های چندمیلیارد دلاری سینوپک در هیدروژن سبز نمونه‌های بارز حذف کامل بوروکراسی به نفع مقیاس بزرگ و فناوری پیشرفته هستند، همچنین پیش‌بینی می‌شود تا پایان ۲۰۲۵، این مجتمع‌های بزرگ ۵۵ درصد ظرفیت پالایش چین را تشکیل دهند. دولت با الزام قانونی حداقل استفاده از مواد بازیافتی و تجدیدپذیر در پلاستیک‌ها و ایجاد یارانه‌های اختصاصی برای پلاستیک‌های قابل تجزیه و پلیمرهای بازیافتی، شرکت‌های خصوصی مانند Wanhua Chemical، Levima، LONGi و... را به سمت متانول سبز و اقتصاد چرخشی هدایت کرد. در عین حال، فناوری‌های تبدیل CO₂ به مواد شیمیایی (CO₂-to-chemicals) در مجتمع‌هایی مانند سینوپک چینگداؤ از معافیت‌های زیست‌محیطی و بودجه تحقیقاتی ویژه برخوردار شدند. این مجموعه اقدامات قانونی و مقررات‌زدایی، چین را نه تنها به بزرگ‌ترین تولیدکننده، بلکه به پیش‌تاز واقعی انتقال انرژی سبز در صنعت پتروشیمی تبدیل کرده است.

اما با وجود موفقیت‌ها، ریسک‌های ژئوپلیتیک جدیدی روی سیاست‌گذاران به وجود آمده است؛ تحریم‌های جدید آمریکا (اکتبر ۲۰۲۵) روی روس نفت و لوک اویل روسیه باعث تعلیق موقت واردات نفت دریایی روسیه توسط شرکت‌های دولتی چینی شده و واردات کل را تا حدود ۲ میلیون بشکه در روز، ۲۰ درصد واردات کل تحت تأثیر

